

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) : Закон України від 18.12.2018 р. № 2657-VIII Дата оновлення: 19.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-19>

АНАЛІЗ ЧАСУ ЕВАКУАЦІЇ ДІТЕЙ З ШКІЛЬНИХ І ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У РАЗІ ПОЖЕЖИ

Кукуюк Я.О.
м. Полтава

Анотація. За результатами аналізу літературних джерел у статті наведені узагальнені параметри руху дітей під час евакуації з шкільних і дошкільних закладів у разі пожежі.

Ключові слова: розрахунковий час евакуації, інтенсивність руху, швидкість руху, щільність людського потоку, гранична інтенсивність руху, гранична швидкість.

На сьогоднішній день були достатньо вивчені параметри руху дорослих здорових людей у будинках різного призначення [1-3, 5-6], а також людей з фізичними обмеженнями [4]. Коли отримали результати досліджень параметрів руху людей під час евакуації, то маємо змогу їх використовувати для визначення необхідних розмірів евакуаційних шляхів і видів при проектуванні громадських і промислових будинків. Аналіз отриманих даних дозволив встановити залежність швидкості руху людського потоку V і його щільності D на основі законів психофізики і фізіологічної теорії функціональних систем. Дослідження, описані у роботах [5, 6] дозволили визначити зв'язок між швидкістю руху людей у потоці і його щільністю. Розрахункові значення швидкості й інтенсивності руху потоків людей з різною групою мобільності слід визначати за формулами [3,4,7]:

$$V = V_{0j} a_j \quad \text{при } D > q_{dj}; \quad (1)$$

$$q_{dj} = V_{dj} \cdot D, \quad (2)$$

де V_{dj} і q_{dj} – швидкість і інтенсивність руху людей у потоці по j -тому виду шляху при щільності потоку D ; D – щільність людського потоку на ділянці евакуаційного шляху, $\text{м}^2/\text{м}^2$; D_{0j} - значення щільності людського потоку на j -тому виді шляху, при досягненні якого щільність потоку починає впливати на швидкість руху людей у потоці, $\text{м}^2 / \text{м}^2$; V_{0j} - середнє значення швидкості вільного руху людей по j -тому виду шляху при значеннях щільності потоку $D \leq D_{0j}$, $\text{м}/\text{хв.}$; a_j - коефіцієнт, що відображає ступінь впливу щільності людського потоку на його швидкість при русі по j -тому виді шляху.

Кінематична закономірність зв'язку між параметрами людських потоків, відображена у формулі (1), була визначена у праці Холщевникова В.В. [7]. Встановлена закономірність швидкості людей у потоці залежно від його щільності визнана міжнародним науковим відкриттям в області соціальної психології. В результаті проведеної роботи була вирішена важлива для нормування проблема – отримано обґрунтовані залежності, що описують закономірності зв'язку між параметрами людського потоку при русі на різних видах шляху (табл. 1).

Параметри руху дітей шкільного та дошкільного віку під час евакуації з будинків шкіл та дитячих садків довгий час залишались невивченими.

Для використання формул (1) і (2) значення V_{0j} , D_{0j} для потоків дітей різних вікових категорій визначались під час досліджень у 2008-2011 рр. [8-10], коли вперше були проведені натурні спостереження і експерименти з дослідження часу початку евакуації і параметрів людських потоків, що складаються з дітей різних вікових груп.

Метою вказаних вище досліджень було встановлення імовірних значень часу початку евакуації і науково обґрунтованих залежностей між швидкістю і щільністю потоків дітей дошкільного віку під час евакуації з будинків дитячих садків [9]. При проведенні натурних спостережень і експериментальних для фіксації дій вихователів і дітей були використані сучасні відеокамери.

Значення величин α і D_0 , під час руху по різних видах шляху у будинках

Таблиця 1

Вид шляху	α	D_0 , люд/м ²
Горизонтальний шлях	0,295	0,51
Проріз	0,295	0,65
Сходи униз	0,400	0,89
Сходи нагору	0,305	0,67

Дослідження особливостей руху дітей дошкільного віку показали, що у дітей у віці 3-4 років спостерігається нерівномірний темп і недостатня чіткість рухів, недотримання заданого напрямлення руху. Для цього віку характерні також бічні розгойдування, розведення рук для збереження рівноваги, човгання ногами, напівзігнуте положення ніг при ходьбі. Довжина кроку при ходьбі зростає поступово з ростом і залежить від зростання дітей. Дитина невеликого росту, як правило, йде більш дрібними і частими кроками, ніж його високий одноліток.

У 7 років майже у 100% дітей більш координовані рухи рук і ніг, збільшується довжина кроку і сповільнюється темп руху, зростає швидкість при пересуванні на відстань.

При дослідженні часу початку евакуації в дошкільних установах натурні спостереження проводилися на кожному з етапів підготовки дітей до евакуації з приміщень їх постійного перебування (групових осередків - блоку приміщень для кожної групи: роздягальні, гральної, буфетної, спальної, туалетних кімнат тощо.). Специфіка вікового складу дітей, які евакуюються, визначає «жорстку» організацію початку евакуації з боку вихователя і визначає його вирішальну роль у формуванні всього періоду часу початку евакуації $t_{п.е.}$. Тому особливу увагу приділялось встановлення витрат часу на виконання таких операцій як: рішення вихователя, прийняття вихователем сигналу від системи оповіщення та управління евакуацією, прийняття ним рішення і вказівки дітям готуватися до евакуації ($t_{р.в.}$). час підготовки: підготовка групи дітей до евакуації ($t_{під.}$). Таким чином, структура витрат часу на початок евакуації в будівлях дитячих дошкільних освітніх установ формується з наступних складових [8-10]:

$$t_{ne} = t_{in} + t_{р.в.} + t_{під.} \quad (3)$$

Аналіз результатів спостережень часу початку евакуації дітей з будівель дитячих садків виявив досить великі витрати часу на підготовку групи дітей до евакуації у весняний, осінній та, особливо, в зимовий періоди. Це пов'язано, перш за все, з тривалістю одягання дітей у вуличний одяг (через побоювання переохолодження їх організму при виході на вулицю в домашньому одязі). Тому було запропоновано при організації евакуації з дитячих садків в холодний період року використовувати можливість накидання на дітей ковдри (замість верхньої одягу), що набагато скорочує тривалість часу початку евакуації.

При проведенні спостережень у кожній групі було двоє вихователів, під наглядом яких група з 10-15 дітей переміщалася у приміщення роздягальні або спальні, де їх одягали в одяг або накидали на них ковдри. Результати досліджень показують, що витрати часу на підготовку групи дітей до евакуації при кожному із спостережуваних варіантів її організації, можуть бути прийняті рівними 0,6 хв. – влітку, 5 хв. – навесні

(восени), 7,5 хв. – взимку і 1,1 хв. – при використанні ковдр. Великий вплив часу початку евакуації $t_{п.е}$ на своєчасність евакуації змушує звернути увагу на підготовку вихователів дитячих садків до оперативних дій в надзвичайних ситуаціях. При евакуації під час пожежі воно повинно бути скорочено до можливого мінімуму. Але навіть досягнення мінімуму цього часу може виявитися недостатнім для забезпечення безпеки дітей в приміщенні осередку пожежі. На підставі результатів проведених досліджень були розроблені рекомендації та інструкції з підготовки вихователів дитячих садків до дій при організації евакуації дітей. Відгуки, отримані від організацій, які використовували ці рекомендації при проведенні тренувальних евакуацій, показують, що час евакуації дітей з дитячих садків вдалося скоротити вдвічі [9-10].

У тих ситуаціях, коли неможливо забезпечити своєчасність евакуації дітей за їх фізичними можливостями, пропонуються організаційно-технічні заходи. Наприклад, при виникненні пожежі під час сну дітей, стає необхідним застосування систем виявлення пожежі, димовидалення і пожежогасіння. Як удосконалення об'ємно-планувального рішення евакуаційних шляхів доцільно передбачати під час проектування дитячих установ відкриті, захищені від атмосферного впливу і поетапно розміщені балкони, тераси, веранди тощо, що мають виходи з приміщень кожної групи.

Як показали результати проведених досліджень, залежність між параметрами людського потоку описується функцією, що має той же вигляд, що і для людських потоків інших вікових груп. В результаті досліджень [8-9] особливостей руху дітей дошкільного віку, вдалося встановити параметри їх руху в різних емоційних станах. Параметри, що характеризують даний людський потік, наведені в табл. 2.

Встановлені значення швидкостей вільного руху для різних категорій руху за видами шляху для всіх вікових груп дітей наведено у табл. 3.

Значення величин α і D_0 , під час руху груп дітей по різних видах шляху у будинках дошкільних закладів

Таблиця 2

Вид шляху	α	D_0 , люд/м ²
Горизонтальний шлях	0,275	0,78
Проріз	0,35	1,2
Сходи униз	0,19	0,64
Сходи нагору	0,275	0,76

Швидкість вільного руху всіх вікових груп дітей дошкільного віку по видах шляхів за категоріями руху [8-9]

Таблиця 3

Категорія руху	Швидкість вільного руху V_0 по видах шляху, м/хв	
	Горизонтальний шлях, дверний проріз	Сходи униз, сходи нагору
Комфортний	<40	<29
Спокійний	40-60	29-47
Активний	60-100	47-84
Підвищеної активності	100-190	–

Прийняте у нормуванні уявлення щодо розрахункових залежностей між параметрами людських потоків при вираженні щільності D через площу горизонтальної проекції людей f (м²/люд) з потоків, вимагає визначення цього показника для різних вікових груп дітей. Було встановлено, що у всіх вікових груп дошкільнят площа горизонтальної проекції відрізняється незначно (для молодшої групи – 0,0247 м² ,

середньої – 0,0282 м², старшої – 0,0325 м²) і може бути прийнята рівною 0,03 м². У прийнятих одиницях виміру значення D₀ по видах шляху (табл. 2) складуть: горизонтальний – 0,023 м²/м²; проріз -0,036 м²/м²; сходи униз – 0,019 м²/м²; сходи нагору –0,023 м²/м². Середня площа горизонтальної проекції батьків з дітьми наведена у табл. 4.

Вплив вихователів на організацію евакуації дітей з будівель дитячих дошкільних установ обумовлює прийняття в якості розрахункових залежностей між параметрами, які визначаються категорією «спокійний рух». У такому випадку для евакуації при нормальній експлуатації будівлі необхідно приймати значення V₀= 40 м/хв. При організації превентивної евакуації у разі завчасного попередження про загрозу природної надзвичайної ситуації – V₀= 50 м/хв., при евакуації під час пожежі – V₀= =60 м/хв.

Дані для розрахунку параметрів руху людського потоку при евакуації дітей дошкільного віку з дитячих садків наведено в табл. 5. Обстеження будинків дитячих садків свідчать, що розміри сходів в них (як у сходових клітинах, так і зовнішніх відкритих) не відповідають ергономіці руху дітей. Порушується елементарне правило, встановлене більше 300 років тому: сума подвоєною висоти сходів 2h і ширини її b не повинна перевищувати довжини кроку 1 людини, яка йде по сходах. При середній довжині кроку дітей дошкільного віку 40 см і оптимальному нахилу сходів 1: 2 розміри сходів для руху дітей повинні складати: h = 10 см, b = 20 см.

Середня площа горизонтальної проекції батьків з дітьми

Таблиця 4

Батьки з дітьми Середня площа горизонтальної проекції батьків з дітьми, f_{сер}, м²
Жінка з дитиною на руках 0,29 Жінка з дитиною за руку 0,20 Жінка з дитиною за руку і з сумкою 0,32 Жінка з дитиною на руках і з сумкою 0,26 Жінка з коляскою 0,90

Батьки з дітьми	Середня площа горизонтальної проекції батьків з дітьми, f _{сер} , м ²
Жінка з дитиною на руках	0,29
Жінка з дитиною за руку	0,20
Жінка з дитиною за руку і з сумкою	0,32
Жінка з дитиною на руках і з сумкою	0,26
Жінка з коляскою	0,90

Дані для розрахунку параметрів руху людського потоку при евакуації дітей дошкільного віку з дитячих садків

Таблиця 5

Щільність, м ² /м ²	Горизонтальний шлях		Дверний проріз	Сходи униз		Сходи нагору	
	Швидкість, м/хв	Інтенсивність, м/хв	Інтенсивність, м/хв	Швидкість, м/хв	Інтенсивність, м/хв	Швидкість, м/хв	Інтенсивність, м/хв
0,01	60,00	0,60	0,60	47,00	0,47	47,00	0,47
0,05	60,00	3,00	3,00	38,36	1,92	47,00	2,35
0,10	35,75	3,58	6,00	32,17	3,22	28,00	2,80
0,20	24,31	4,86	4,80	25,98	5,20	19,05	3,81
0,30	17,62	5,29	4,64	22,36	6,71	13,80	4,14
0,40	12,88	5,15	3,77	19,79	7,92	10,09	4,03
0,50	9,19	4,60	2,37	17,80	8,90	7,20	3,60

Практично всі сходи мають перила тільки уздовж однієї сторони маршу, в результаті чого потік дітей витягується уздовж цієї сторони, а діти, що йдуть поруч, змушені спиратися на руку дитини, яка тримається за поручні. Ці факти говорять про порушення вимог забезпечення безпеки для основних користувачів будівель дитячих дошкільних установ як при нормальних умовах їх експлуатації, так і у випадку пожежі [5-9].

Важливо підкреслити, що значення щільності понад $0,5 \text{ м}^2/\text{м}^2$ в реальності виключено для дитячих садків, оскільки фактично ця величина дорівнює 16-17 дітей на 1 м^2 , а скупчення дітей не ущільнюється до таких величин.

За іншими джерелами [15] можна експериментально досягнути щільності людського потоку під час евакуації дітей з будинків дитячих садків, що перевищує $0,5 \text{ м}^2/\text{м}^2$. У роботі [15] на підставі експериментальних досліджень отримані залежності інтенсивності руху від віку дітей при евакуації з будівель дошкільних освітніх установ; розроблені методи дослідження («метод обруча» і «метод стрічки»), що дозволяють вирішити задачу по створенню потоку дітей високої щільності, у випадках евакуації, не пов'язаних з реальною пожежею, і отримати необхідні експериментальні дані, не створюючи при цьому загрози для життя і здоров'я дітей в результаті виникнення паніки і тисняви. На підставі експериментальних досліджень отримані залежності інтенсивності руху від кількості дітей в групі при різній кількості супроводжуваних дорослих.

У роботі [15] для внесення поправочних коефіцієнтів у формули існуючої методики [15] проведені дослідження площі горизонтальної проекції дітей, що включають визначення дійсної площі горизонтальної проекції людини, в результаті яких розрахована середня площа горизонтальної проекції однієї людини в дошкільних освітніх установах, що становить $0,029 \text{ м}^2$.

У всіх дослідженнях спостерігається збільшення інтенсивності руху при збільшенні віку дітей і кількості дорослих, що припадають на одну дитину. Максимальне значення інтенсивності досягається у віці дітей 6 років і кількості дітей, які припадають на одного дорослого, що дорівнює 4. Експериментальними дослідженнями встановлено, що для груп дітей віком 2 і 4 роки максимальна інтенсивність руху спостерігається під час руху по горизонталі, а мінімальна – під час руху по сходах угору. У свою чергу, для груп дітей віком 6 років, максимальна інтенсивність руху досягнута під час руху по сходах вниз, мінімальна – під час руху по сходах вгору. Дана ситуація пояснюється відмінностями у фізіологічному і психологічному розвитку дітей віком 2, 4 і 6 років.

Проведено дослідження з визначення середнього значення часу початку евакуації стосовно дошкільних освітніх установ. Дослідження проводилися з наступними групами дітей:

- ясельна група, вік: 1,5-2 роки – група з 15-20 осіб; 2-3 роки – група з 15-20 осіб;
- молодша група, вік: 3-4 роки – група з 15- 20 чоловік; 4-5 років – група з 20-25 осіб;
- середня група, вік: 5-6 років – група з 20-25 осіб;
- старша група, вік: 6-7 років – група з 20-25 осіб.

Встановлено, що середній час початку евакуації для груп склав: ясельна – 9 хв., молодша – 9 хв., середня – 7,5 хв., старшої – 5,5 хв., загальний середній час – 7,75 хв.

Для дослідження параметрів руху людських потоків, що складаються з дітей шкільного віку, у 1974 році за допомогою методу кінозйомки були проведені натурні спостереження у п'ятнадцяти загальноосвітніх середніх школах [11-13]. Отримані дані щодо площі горизонтальної проекції школярів наведено у табл. 6.

Площа горизонтальної проекції дітей і підлітків

Таблиця 6

Вікова група, вид одягу	Площа горизонтальної проекції, f, м ²	Площа горизонтальної проекції з шкільною сумкою, f, м ²
Молодша (1-3 класи)		
-шкільна	0,04	0,07
-вулична демісезонна	0,05	0,08
-вулична зимня	0,06	0,09
Середня (4-7 класи)		
-шкільна	0,06	0,10
-вулична демісезонна	0,07	0,11
-вулична зимня	0,08	0,12
Старша (8-11 класи)		
-шкільна	0,08	0,14
-вулична демісезонна	0,09	0,15
-вулична зимня	0,10	0,16

Примітка

1. Площа горизонтальної проекції шкільної сумки прийнята для дітей молодшого і старшого віку – 0,035 м².

2. Для виконання розрахунків рекомендовано використовувати середню площу проекції, що дорівнює 0,11 м² (50% дітей середне-старшого віку з шкільними портфелями).

Проведена робота щодо визначення параметрів руху школярів дозволила встановити особливості руху людського потоку, що складається з дітей і підлітків, та виявити емпіричні залежності. Виявлені емпіричні залежності були описані в [12-13]: для горизонтального шляху і для сходів вниз: $\alpha = 0,295$, $D_o = 0,0465$; для сходів вгору: $\alpha = 0,305$, $D_o = 0,0534$. Багаторічні особисті спостереження авторів показують, що в цілому школярі 4 класів і старші мають швидкості руху не нижче, а часом і вище, ніж у дорослих людей (без фізичних обмежень). Саме тому подальші оцінки були виконані для цієї вікової групи, яку представляється доцільним використовувати як розрахункову для оцінки критеріїв безпеки при пожежі. Слід підкреслити, що натурні спостереження були проведені в нормальних умовах експлуатації будівлі.

У результаті було встановлено, що для горизонтального шляху і сходів униз мінімальні значення V_o становлять 70 м/хв (діапазон 70-80 м/хв.), а для сходів вгору V_o – 62 м/хв (діапазон 62-75 м/хв). У роботах [12-13] не досліджено рух дітей-школярів через дверний проріз. Спираючись на той факт, що інтенсивність руху через дверний проріз, як правило, більше ніж на 15%, порівняно з інтенсивністю на горизонтальному шляху, можна рекомендувати залежності для оцінки розрахункового часу евакуації дітей і підлітків з шкільних будинків під час пожежі, що наведені в табл. 7.

Методичні підходи до розрахунку часу евакуації людей з будинків і будівель, викладені вище можуть бути використані під час розрахунку часу евакуації дітей дошкільного і шкільного віку. Формули (1) і (2) можуть бути використані для визначення параметрів руху дітей дошкільного та шкільного віку під час евакуації у разі пожежі. Для цього вище наведено значення коефіцієнтів V_{Oj} , D_{Oj} для потоків дітей різних вікових категорій.

Параметри руху дітей шкільного віку

Таблиця 7

Вид шляху	Горизонтальний шлях, сходи униз		Дверний проріз	Сходи нагору	
	D, м ² /м ²	V, м/хв	q, м/хв	V, м/хв	q, м/хв
0,01	70,0	0,7	0,8	62,0	0,6
0,02	70,0	1,4	1,6	62,0	1,2
0,03	70,0	2,1	2,4	62,0	1,9
0,04	73,1	2,9	3,4	62,0	2,5
0,05	68,5	3,4	3,9	62,0	3,1
0,06	64,7	3,9	4,5	59,8	3,6
0,07	61,6	4,3	5,0	56,9	4,0
0,08	58,8	4,7	5,4	54,4	4,3
0,09	56,4	5,1	5,8	52,1	4,7
0,1	54,2	5,4	6,2	50,1	5,0
0,15	45,8	6,9	7,9	42,5	6,4
0,20	39,9	8,0	9,2	37,0	7,4
0,25	35,3	8,8	10,1	32,8	8,2
0,30	31,5	9,5	10,9	29,4	8,8
0,35	28,3	9,9	11,4	26,4	9,3
0,40	25,6	10,2	11,8	23,9	9,6
0,45	23,1	10,4	12,0	21,7	9,8
0,50	21,0	10,5	12,0	19,7	9,9

Роботи з вивчення процесів евакуації дітей з шкільних і дошкільних закладів мають продовжуватись, оскільки залишаються ще питання, що стосуються визначення часу існування скупчень дітей, граничних значень інтенсивності і швидкості їх руху по всіх видах шляхів, параметрів руху дітей шкільного віку по сходах униз. Важливо продовжувати роботи з розробки заходів щодо скорочення часів початку та руху дітей під час евакуації з шкільних і дошкільних закладів.

Список використаної літератури

1. ГОСТ 12.1.004-91 ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования.
2. В.М. Предтеченский. А.И. Милинский Проектирование зданий с учетом организации движения людских потоков: Учебное пособие для вузов – М. Стройиздат, 1979.
3. Методика определения расчетных величин пожарного риска в зданиях, сооружениях и строениях различных классов функциональной пожарной опасности. – М.: ФГУ ВНИИПО, 2009.
4. ДБН В.2.2-17:2006. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення.
5. Эвакуация и поведение людей при пожарах : Учебное пособие/Холщевников В.В., Самошин Д.А. Парфененко А.П., Кудрин И.С., Белосохов И.Р. –М.: Академия ГПС МЧС России, 2015 – 262 с.
6. Холщевников В. В. Исследования людских потоков и методология нормирования эвакуации людей из зданий при пожаре. – М.: МИНБ МВД России, 1999. – 93 с.
7. Холщевников В. В. Закономерность связи между параметрами людских потоков. Диплом №24-S Открытие в области социальной психологии // Научные открытия. - М. 2008.
8. Холщевников В. В., Парфененко А. П. Эвакуация детей в зданиях учебно-воспитательных учреждений // Пожарная безопасность в строительстве. – 2011. – № 4. – С. 48–61.

9. Парфененко А. П. Нормирование требований пожарной безопасности к эвакуационным путям и выходам в зданиях детских дошкольных образовательных учреждений:
10. Автореф. дис. канд. техн. наук Парфененко А.П. (науч. рук. Холщевников В. В.). Академия государственной противопожарной службы МЧС России. – М., 2012.
11. Холщевников В. В., Самошин Д. А., Исаевич И. И. Натурные наблюдения людских потоков. Учеб. пособие. – М.: Академия ГПС МЧС России, 2009. – 191 с.
12. Исследование и расчет закономерностей движения потоков школьников. Отчет МИСИ им. В.В. Куйбышева, М., 1975.
13. Еремченко М. А. Движение людских потоков в школьных зданиях: дис. . канд.техн. наук. (науч. рук. Предтеченский В. М.). – М.: МИСИ, 1979.
14. Холщевников В. В. Нормирование путей эвакуации в учебных заведениях // Пожарное дело. – 1982. – № 3.
15. Автореф. Дис. канд. техн. наук Рудченко Г.И. (науч. рук. доктор техн. наук профессор Азаров В.Н.). – Волгоградский государственный архитектурно-строительный университет. – Волгоград, 2013.

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ПРАЦІ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ ЗАКЛАДАХ

*Гасан А. С.
м. Полтава*

Питання охорони праці в загальноосвітньому закладі вирішується на основі законодавчих, нормативно-правових актів про охорону праці, а також галузевих, територіальних цільових програм покращення стану й умов охорони праці, що дає змогу створити базу для подальшого розвитку системи управління цією важливою сферою.

Поняття «охорона праці» близьке до поняття «гарантування безпеки життєдіяльності». Головною метою цієї служби в школі є збереження життя та зміцнення здоров'я дітей, працівників у процесі навчальної діяльності, виховання й організованого відпочинку.

Охорона праці – це система законодавчих актів і соціально-економічних, технічних, гігієнічних та організаційних заходів, які гарантують збереження здоров'я і працездатності людини. Забезпечення здорових, безпечних умов навчально-виховного процесу, запобігання травматизму його учасників покладається на власника або уповноважений ним орган.

Система управління охороною праці створюється суб'єктом господарювання і має передбачати підготовку, прийняття та реалізацію завдань щодо здійснення організаційних, технічних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності найманих працівників у процесі їх трудової діяльності. Ця система є складовою частиною загальної системи управління закладом.

Робота колективу загальноосвітньої школи з охорони праці організована згідно із Законом України «Про охорону праці» та Положенням «Про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти», затверджених наказом Міністерства освіти і науки України № 563 від 01.08.2001 р. На основі цих нормативних документів розроблено Положення про систему управління охороною праці учасників навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі.

Оскільки організація роботи з охорони праці в закладах освіти покладається на їх керівників, то керівник навчального закладу відповідає за створення безпечних умов